

ЩЕ ИМАТ ЛИ ПО-ДОБРА СЪДБА КРАЙМОРСКИТЕ ЕЗЕРА В БУРГАС?

Щом ловим риба в океаните, има ли смисъл да обръщаме внимание на езерата? Когато имаме „Феникс“, „Слънчев бряг“ и още десетина подобни великани, трябва ли ни и плоскостинният „Пеликан“? На такива грандомански настроения хората в Бургас, пък и по цялото черноморско крайбрежие не само ще се усмихнат. Ще им стане и тъжно. Защото за тях са най-живи контрастите от последните няколко години, когато Бургаското и Мандренското езеро ту „преливаха“ от жива риба, ту потъмняваха от мъртви тела. Или от мазен слой нефт... Защото по-добре от всички те познават удоволствието от вкуса на току-що уловената бяла риба или глъсти попчета.

Но тревогата за езерата има и други, не само тези лирични измислици. Неумолимият език на статистиката и точните понятия на специалистите поставят всеки компонент на крайбрежния риболов на истинското му място и от това се получава следната картина. Мандренското и Бургаското езеро са двата най-големи наши крайморски водоёма с висока рибопроодуктивност. За Бургаското езеро (Вая) трябва дори да се подчертае, че с най-голямото. Наричат го „перлата на Черноморието“ не толкова от сантименталност, колкото поради разнообразието и богатството му, които са уникални. Плитко и несолено, слабо проточно и поради това топло, в него се вядат 19 вида риби — морски и сладководни, на първо място бял городният шаран, после кефаловите риби и бялата риба. (Попчета повече не бива да чакаме — те изгубиха двубоя с шарана и послужиха за храна на бялата риба.)

Добре, но какво получаваме в последна сметка от тези две езера? Една трета от средния улов на бургаското Черноморие! Няколко процента от целия риболов на България! И то с голяма печалба и ниска себестойност.

Тона е само икономическото изражение на ползата. Другата страна е може би дори по-важна: рибата от езерата е прясна, естествена, витаминозна храна, с хубав вкус, често предпочитана пред океанската и морската.

За какво все пак има да се вълнуваме?

В статистическите данни за улова веднага се хвърлят в очи големи колебания: ако в 1965 г. от Бургаското езеро сме извлекли 458 тона шаран, в 1967 г. той е бил 1457 тона. Ловили сме и до 1800 тона риба, губили сме по 400—500 тона за година. А можем да получаваме до 2000 тона!

За съжаление все още ние

рибулуваме по тези места нерационално, дори хищнически. Лови се колкото може повече, грубият практицизъм разкъпва за сметка на пренебрегнатата наука, която може да ни осигури отлична близка перспектива. Колкото и да е чудно, специалистите ихтиолози не намериха истинското си място в проблемите на езерния риболов и един по един се отстранява. А без тях наистина е трудно да се чакат резултати в едно промишлено, развито риболуване. Защото оспеп многообразието на животинския свят има и едно рядко разнообразие в режима на водата — тя варира от сладка до силно солена, от хладка до гореща и всеки момент е застрашена от силно замърсяване поради близостта на нефтохимическия комбинат и захарния завод. И което е най-важното — за разлика от морето и океана в езерата и водата, и рибите могат да бъдат контролирани и се вземат нужните мерки. Един съюз между ихтиолози и химици е явно много необходим на практика и ежедневно.

В генералната дирекция на ДСО „Рибно стопанство“ в Бургас имат ясна представа за всичко това, търсят се възможности за постоянна устойчив улов. Въвеждат се полкултури, т. е. разнообразни рибни видове, за да се оползотвори богатството от храни в езерата и се повиши рибната продукция, без да се изразкохват допълнителни средства. Шаранът, този „космополит“, както казват специалистите, е, разбира се, основната риба — лесно се отглежда изкуствено, нагажда се към всички условия, с една дума, той е почти като селскостопанско животно. Ще се заривава и с кефал, с комплекс от растителноядни риби — например бял амур; личинките му, получени от Съветския съюз, вече се люпят. Наред с това се въвеждат и нови методи на риболуване, нова механизация, електроулов и т. н. Но ще има ли смисъл всичко това? Хората по крайбрежието клатят недоверчиво глава: Едва ли. Рибата замириса на нефт!

Една голяма беда застрашава съвсем реално флората и фауната на двете езера. 1967 г. вече даде своя горчив урок: езерото Вая бе залято от нефтопродукти и уловът бе спрян. Рибата измира! Рибата боледува! През последните години такива кратки констатации почнаха да се повтарят. Най-просто е да се каже: химията унищожава езерата, както мислят много несведущи. Но това съвсем не е точно. Химията сама по себе си не е страшна, а неажестовото, без стопанствеността, цеховите интереси я превръщат в „бич божии“ за богатствата на природата. Обикновено се отпращат обвинения към нефтохимическия комбинат, но това не е единствено точният адрес. Комбинатът се поставя да направи басейни за утаяване на отточните води — едно зло по-

Между релсите, в канавката тече... нефт. В последна сметка той отива в езерата!

малко. Но тръбопроводите му стоят все още незащитени от дига, която би поела евентуалното разливане на нефт при авария. Сега нечистите потоци идват главно от другаде — от железопътната гара „Дружба“, където всекидневно се обработват ешелони от десетки цистерни с нефтопродукти. Цистерните тежат, плискат иризиливатата течност и между релсите, и в канавките тръгват поточета. Туй ги и измират от утайните. Нечистата вода се оттича в последна сметка в езерата. Това е толкова очевидно пренебрежение към природата и здравето на хората, че човек лесно го нарича престъпно.

Някога подобни проблеми имаше за Белославското езеро. Инженерите, които създаваха новата промишленост във Варненския край, казаха на специалистите по риболов: ще имате ли нуража за стотина тона риба да спорите с индустриализацията? И езерото е вече мъртво... Сега става дума за други мащаби — за хиляди тонове риба в момент, когато проблемът за белтъна тревожи света.

Сладките води в цял свят се считат за богатство, те са едва 2 на сто от водата на земното кълбо и добрите стопани ги пазят зорко и строго. Нима ние ще започнем да говорим за безценността на чистите води и езерните риби тогава, когато те ще бъдат вече унищожени?